

Sosiaali- ja terveysministeriön lausunto Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen alijäämän kattamista koskevan määräajan jatkamisesta

Hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021, hyvinvointialuelaki) 115 a §:n mukaan, jos hyvinvointialue ei voi kattaa taseeseensa kertynyttä alijäämää 115 §:n 2 momentissa säädetyssä määräajassa, valtiovarainministeriö voi hyvinvointialueen hakemuksesta päättää, että alijäämä on katettava vuoden 2027, 2028 tai 2029 loppuun mennessä. Valtiovarainministeriö voi tehdä 1 momentissa tarkoitetun päätöksen, jos: 1) määräajan jatkaminen on välttämätöntä lainsäädännön noudattamiseksi; 2) kertynyt alijäämä on katettavissa 1 momentissa säädetyssä määräajassa; ja 3) hyvinvointialueella on aluevaltuuston hyväksymä suunnitelma kertyneen alijäämän kattamiseksi viipymättä. Hallituksen esityksen (HE 189/2025 vp) mukaan määräajan jatkamisen tulisi olla hyvinvointialueelle sillä tavoin välttämätöntä, että ilman sitä alue ei pystyisi noudattamaan sekä voimassa olevaa hyvinvointialueiden toimintaa että taloutta koskevaa lainsäädäntöä siten, ettei todennäköisesti syntyisi merkittävää riskiä lainsäädännön noudattamatta jättämiselle. On selvää, että alijäämien kattaminen edellyttää lähes kaikilla alueilla huomattavaa kustannusten kasvun hillintää alle kustannuspaineen, jopa kustannusten laskua. Kustannusten kasvun hillinnän mahdollisuuksissa on kuitenkin aluekohtaista vaihtelua, minkä takia arvioinnissa otetaan huomioon esimerkiksi alueella jo tehdyt sopeuttamistoimet, väestörakenteessa ja palvelutarpeessa tapahtuvat muutokset sekä alueen mahdollisuudet sopeuttaa toimintaansa jatkossa vaarantamatta palveluja. Sopeuttamisen tulee kaikissa tapauksissa olla määrätietoista ja perustua toteutettavissa olevaan aidosti sopeuttavaan 2 momentissa tarkoitettuun aluevaltuuston hyväksymään suunnitelmaan (HE 189/2025).

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue vastaa noin 69 000 asukkaan sosiaali- ja terveystalveta. Alue on väestömäärältään pienin hyvinvointialue ja sen väestörakenne on kaksitahoinen: syntyvyys ja alaikäisten osuus on alueella maan suurin, mutta myös yli 75-vuotta täyttäneitä on maan keskiarvoa enemmän. Alueen palvelutarvetta kasvattaa maan keskiarvoa suurempi sairastavuus (103) ja työkyvyttömyys (118). Väestöennusteiden mukaan alueen väkiluku vähenee vuoteen 2040 mennessä 3,5 %. Ennusteiden mukaan alle 18 vuotta täyttäneiden osuus pienenee vuoteen 2040 mennessä noin viidenneksellä, samalla kun yli 75 vuotta täyttäneiden osuus kasvaa 7 %. Alueen palvelutarvetta lisää mielenterveys- ja elintapasairaudet sekä ikääntyvän väestön myötä lisääntyvät pitkäaikaissairaudet.

Hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut toteutuvat pääsääntöisesti hyvin. Perusterveydenhuollon, suunterveydenhuollon sekä kiireettömän erikoissairaanhoidon hoitoon pääsy toteutuu alueella maan keskiarvoa paremmin. Alueen lasten, nuorten ja perheiden palveluissa on havaittu puutteita palvelutarpeeseen vastaamisessa, henkilöstön riittävyydessä sekä määräajoissa pysymisessä. Keväällä 2026 lastensuojelun palvelutarpeen arvioinneista valmistui lakisääteisessä kolmessa kuukaudessa 76,2 %, joka oli maan kolmanneksi heikoin tulos (koko maassa 89 %).

Sosiaali- ja terveydenhuollon ohjausyksikkö

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue on hakenut 31.8.2026 hyvinvointialuelain 115 a §:ssä tarkoitettua taseeseen kertyneen alijäämän kattamista koskevan määräajan jatkamista vuoteen 2029. Sosiaali- ja terveysministeriö yhtyy valtiovarainministeriön näkemykseen siitä, että alijäämien kattamista koskevan määräajan jatkaminen on välttämätöntä hyvinvointialuetta koskevan lainsäädännön noudattamiseksi ja alijäämä on mahdollista kattaa vuoteen 2028 mennessä. Hyvinvointialueen hakemuksen, sopeuttamissuunnitelman ja muiden alueelta saatujen selvitysten perusteella sosiaali- ja terveysministeriö arvioi, että alueen suunnittelemat sopeutustoimenpiteet voivat olla toteutettavissa ilman, että hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut vaarantuisivat.